

Etický kodex

ČESKÁ ASOCIACE
PRO PSYCHOTERAPII

PREAMBULE

Psychoterapeuti respektují důstojnost a hodnotu jednotlivce a usilují o zachování a ochranu základních lidských práv.

Průběžně rozvíjejí své poznatky o lidském chování, o tom, jak lidé rozumějí sami sobě a ostatním, a využívají tyto poznatky pro dobro lidí.

Při dosahování těchto cílů vynakládají veškeré úsilí k ochraně zájmů lidí, kteří vyhledávají jejich služby, jejich blízkých (není-li to v rozporu s potřebami klientů), a všech účastníků výzkumu, kteří se mohou stát zkoumanými objekty.

Psychoterapeuti respektují ostatní členy své profese a příbuzných oborů a dělají vše, co je v jejich silách a co není v rozporu se zájmy klientů, pro to, aby poskytovali úplné informace a vzájemně se respektovali.

Své dovednosti používají pouze pro účely, jež jsou v souladu s těmito hodnotami, a vědomě nedopustí jejich zneužití.

Psychoterapeuti požadují svobodu komunikace a dotazování a přijímají zodpovědnost, kterou tato svoboda vyžaduje: způsobilost, objektivitu při uplatňování dovedností a starost o nejlepší zájmy klientů, kolegů, studentů, účastníků výzkumu a členů společnosti.

Psychoterapeuti ve snaze dosáhnout těchto ideálů plně souhlasí s etickými zásadami v následujících oblastech:

1. odpovědnost,
2. kompetence,
3. etické a právní normy,
4. důvěrnost,
5. zájmy klienta,
6. profesní vztahy,
7. veřejná prohlášení,
8. diagnostické techniky,
9. výzkum.

Psychoterapeuti plně spolupracují se svými profesními, národními a evropskými organizacemi a asociacemi a s Evropskou asociací pro psychoterapii (EAP). Rychle a úplně reagují na dotazy a požadavky všech řádně ustanovených etických nebo profesních komisí těchto asociací nebo organizací, jichž jsou členy nebo k nimž patří.

Přijetí do České asociace pro psychoterapii (ČAP) zavazuje psychoterapeuty k dodržování všech těchto zásad.

ZÁSADA 1.

ODPOVĚDNOST

Při poskytování služeb dodržují psychoterapeuti nejvyšší standardy své profese. Přijímají odpovědnost za důsledky svého jednání a vynakládají veškeré úsilí, aby zabezpečili vhodné využití svých služeb.

1/A

Jakožto praktici si psychoterapeuti uvědomují, že nesou velkou sociální zodpovědnost, neboť jejich doporučení a odborné jednání může ovlivnit životy druhých lidí. Jsou ostražití k osobním, společenským, organizačním, finančním a politickým situacím a tlakům a k působení prostředí, které by mohly vést ke zneužití jejich vlivu.

1/B

Psychoterapeuti si se svými klienty předem objasní všechny záležitosti, které by se mohly týkat jejich společné práce. Vyhýbají se vztahům, které by mohly omezit jejich objektivitu nebo vést ke střetu zájmů.

1/C

Psychoterapeuti jsou povinni pokusit se zabránit zkreslení, zneužití nebo zamlčení svých zjištění institucí nebo agenturou, která je zaměstnává.

1/D

Jako členové národních nebo organizačních struktur zůstávají psychoterapeuti jako jednotlivci odpovědní nejvyšším normám své profese.

1/E

Jako učitelé nebo lektori si jsou psychoterapeuti vědomi své primární povinnosti pomáhat ostatním získávat znalosti a dovednosti. Udržují vysoké standardy vzdělání tím, že informace předkládají objektivně, plně a přesně.

1/F

Jako výzkumníci přijímají psychoterapeuti odpovědnost za výběr výzkumných témat a metod použitých při výzkumu, analýze a zpracování výsledků. Své výzkumy plánují tak, aby minimalizovali možnost, že jejich závěry budou zavádějící. Umožňují důkladnou diskusi o omezené platnosti svých zjištění, obzvláště tam, kde se jejich práce dotýká sociální problematiky nebo kde by mohla být zjištění chápána na úkor lidí určitého věku, pohlaví, národnosti, socioekonomického zařazení nebo jiných sociálních charakteristik. Při publikování výsledků své práce nikdy nezamtlají nesouhlasící data a připouštějí existenci jiných hypotéz a vysvětlení svých nálezů. Psychoterapeuti přijímají uznání jen za práci, kterou skutečně vykonali. S příslušnými osobami a agenturami si předem vyjasní očekávání týkající se sdílení a využití získaných dat. Zásahy do prostředí, ze kterého jsou data sbírána, omezují na minimum.

1/G

Jako supervizoři si jsou psychoterapeuti vědomi své primární povinnosti pomáhat ostatním rozvíjet znalosti a dovednosti. Zajišťují vysokou úroveň reflektivního učení.

ZÁSADA 2.

KOMPETENCE

Všichni terapeuti sdílí odpovědnost za udržování vysoké úrovně kompetencí v zájmu veřejnosti a profese jako celku. Psychoterapeuti si jsou vědomi hranic své kompetence a mezi terapeutických technik. Poskytují pouze takové služby a používají pouze takové techniky, ke kterým je opravňuje výcvik a zkušenost. V těch oblastech, kde uznávané normy ještě neexistují, přijímají psychoterapeuti všechna opatření nezbytná k ochraně zájmů svých klientů. Sledují informace z oblasti zdravotnictví, vědy a své profese, které mají vztah ke službám, jež poskytují.

2/A

Psychoterapeuti uvádějí svoji kvalifikaci, vzdělání, výcvik a zkušenosti přesně. Jako doklad svého vzdělání a odborného výcviku předkládají pouze ty tituly nebo kvalifikace získané v uznávaných vzdělávacích institucích nebo v těch, které uznává EAP. Psychoterapeuti udržují kvalitu vlastní práce na takové úrovni, aby odpovídala minimálním profesním standardům EAP, kritériím příslušné Národní organizace udělujících certifikát (NAO) a příslušné Celoevropské akreditační organizace (EWAO) v jejich terapeutickém směru nebo metodě, pokud existují. Uznávají i další zdroje vzdělání, výcviku a zkušeností, které získali.

2/B

Jako praktici a učitelé nebo lektori vykonávají psychoterapeuti své povinnosti na základě pečlivé přípravy tak, aby jejich práce byla na co nejvyšší úrovni a aby jejich sdělení byla přesná, aktuální a výstižná.

2/C

Psychoterapeuti si jsou vědomi potřeby neustálého vzdělávání a osobního rozvoje a jsou otevřeni novým pracovním postupům a změnám v očekáváních a hodnotách v čase.

2/D

Psychoterapeuti si jsou vědomi rozdílů mezi lidmi, které mohou být spojeny např. s věkem, pohlavím, socioekonomickým statutem a etnickým původem, nebo jsou dány speciálními potřebami těch, kteří by mohli být nějak specificky znevýhodněni. Měli by mít odpovídající výcvik, zkušenosti nebo možnost konzultace, aby těmto osobám zajistili vhodné a kompetentní služby.

2/E

Psychoterapeuti, kteří jsou odpovědní za rozhodnutí týkající se jedinců nebo postupů na základě výsledků testů, rozumí principům psychologické diagnostiky, problémům validizace a výzkumů s pomocí testů.

2/F

Psychoterapeuti si uvědomují, že osobní problémy a konflikty mohou ovlivňovat jejich pracovní výkon. Proto se zdržují jakékoliv aktivity, při níž by jejich osobní problémy mohly vést k nedostatečnému výkonu nebo poškození klienta, kolegy, studenta nebo účastníka výzkumu. Jsou-li ve chvíli, kdy si uvědomí své osobní problémy, již do takové aktivity zapojení, vyhledají kompetentní odbornou pomoc, aby zjistili, zda-li mají svoje profesionální aktivity přerušit, ukončit, anebo omezit jejich rozsah.

2/G

Psychoterapeuti, kteří se pouští do činnosti v nové oblasti, se ujistí, že splnili veškeré profesní požadavky na výcvik a dovednosti související s touto novou činností, a to dříve, než ji začnou

praktikovat. Zajistí, že jejich působení v této nové oblasti je na nejvyšší možné úrovni. Ujistí se, že nedochází k směšování, záměně nebo konfliktu s žádnou již probíhající činností.

ZÁSADA 3. ETICKÉ A PRÁVNÍ NORMY

Morální a etické zásady chování psychoterapeutů jsou stejnou měrou jejich osobní záležitostí jako pro jakéhokoliv jiného občana, s výjimkou případů, kdy by mohly ohrozit plnění pracovních povinností nebo snížit důvěru veřejnosti v psychoterapii a psychoterapeuty. Co se vlastního chování týče, jsou psychoterapeuti vnímaví k převažujícím společenským normám a k dopadu, který může dodržování nebo narušování těchto norem mít na výkon jejich profese. Psychoterapeuti si jsou rovněž vědomi možného dopadu svého chování na veřejnosti na schopnost kolegů vykonávat své pracovní povinnosti.

3/A

Ve své profesi jednají psychoterapeuti v souladu se zásadami EAP, svých NAO a s normami a pravidly svého institutu či asociace vztahujícími se k praxi. Psychoterapeuti rovněž dodržují příslušné vládní zákony a předpisy. Pokud jsou evropské, národní, krajské, organizační nebo instituční zákony, předpisy nebo postupy v rozporu s EAP, s NAO nebo s předpisy a normami asociací a institutů, oznámí psychoterapeuti svůj závazek vůči EAP, NAO a předpisům a normám svých institutů a asociací a pokud možno se snaží rozpor vyřešit. Jako profesionálové se soustředí na rozvoj právních a dalších podobných předpisů, které nejlépe slouží zájmu veřejnosti, a usilují o změnu těch předpisů, které veřejnému zájmu neslouží.

3/B

Jako zaměstnanci nebo zaměstnavatelé se psychoterapeuti nezapojují do nehumánních praktik nebo takových praktik, které vedou k nezákonným nebo neospravedlnitelným činům, a ani je netolerují. Tyto praktiky zahrnují mimo jiné užívání postupů založených na posuzování lidí na základě rasy, znevýhodnění, věku, pohlaví, sexuální orientace, náboženského vyznání nebo národnosti při provozování praxe, při náboru, povyšování nebo při odborném výcviku.

3/C

Ve svých profesních rolích se psychoterapeuti vyhýbají jakékoli činnosti, která porušuje nebo omezuje lidská, zákonná nebo občanská práva klientů či jiných osob, kterých by se mohla jejich činnost dotýkat.

3/D

Jako praktici, učitelé, lektori a výzkumníci si jsou psychoterapeuti vědomi skutečnosti, že jejich osobní hodnoty mohou ovlivnit jejich komunikaci, používání technik, výběr a prezentaci názorů, materiálů a povahu nebo provádění

výzkumů. Setkají-li se s odlišným názorem, uznávají a respektují rozdílné postoje a individuální pocity, které mohou klienti, studenti, účastníci výcviku nebo pokusné osoby na tyto záležitosti mít.

ZÁSADA 4. DŮVĚRNOST

Primární povinností psychoterapeutů je respektovat důvěrnost informací získaných od osob v průběhu své psychoterapeutické práce. Ostatním tyto informace sdělují pouze se souhlasem dané osoby (nebo jejího zákonného zástupce), s výjimkou těch neobvyklých případů, kdy by nesdělení informace pravděpodobně uvedlo danou osobu nebo jiné osoby do nebezpečí. Psychoterapeuti informují své klienty o právních hranicích důvěrnosti. Za normálních okolností by měl být souhlas s odhalením informace získán od dotyčné osoby písemně.

4/A

Informace získané v klinických nebo poradenských vztazích nebo data týkající se hodnocení dětí, studentů, zaměstnanců a ostatních jsou diskutovány pouze z profesních důvodů a pouze s osobami, kterých se daný případ týká. Písemné a ústní zprávy uvádějí pouze data přímo se vztahující k účelu hodnocení či doporučení a vynakládají veškeré úsilí, aby se zabránilo nepřiměřenému zásahu do soukromí.

4/B

Psychoterapeuti, kteří uvádějí osobní informace získané při výkonu povolání ve svých písemných pracích, přednáškách nebo je jinak prezentují veřejnosti, k tomu musí buď mít odpovídající předchozí souhlas, nebo vhodným způsobem zamíčet všechny údaje, které by mohly vést k identifikaci osoby.

4/C

Psychoterapeuti učiní opatření pro zachování důvěrnosti při uchovávání a likvidaci záznamů, a také v případě jejich vlastní nedostupnosti.

4/D

Při práci s nezletilými nebo s osobami neschopnými udělit dobrovolný informovaný souhlas, kladou psychoterapeuti zvláštní důraz na ochranu zájmů těchto osob a informují a spolupracují s ostatními osobami, kterých se situace týká.

ZÁSADA 5.

ZÁJMY KLIENTA

Psychoterapeuti respektují integritu a chrání zájmy lidí a skupin, se kterými pracují. Dojde-li ke střetu zájmů mezi klienty a institucemi zaměstnávajícími psychoterapeuty, objasní psychoterapeuti povahu a směřování svých povinností a odpovědnosti a informují obě strany o svých závazcích. Psychoterapeuti plně informují klienty o smyslu a povaze každého hodnocení, léčby, vzdělávacího nebo výcvikového procesu a otevřeně upozorní, že klienti, studenti, účastníci výcviku a výzkumu mají v rozhodnutí o své účasti možnost svobodné volby. Nutit lidi zúčastnit se nebo setrvat ve využívání služeb je neetické.

5/A

Psychoterapeuti si jsou neustále vědomi svých vlastních potřeb a své potenciálně vlivné pozice vůči osobám, jakými jsou klienti, studenti, účastníci výcviku a výzkumu a podřízení. Předcházejí zneužití důvěry a závislosti těchto osob. Psychoterapeuti dělají vše pro to, aby zamezili duálním vztahům, které by mohly negativně ovlivnit jejich profesionální úsudek nebo zvýšit riziko zneužití. Příkladem takových duálních vztahů může být mimo jiné léčba nebo výzkum zaměstnanců, studentů, supervizorů, blízkých přátel nebo příbuzných. Sexuální vztahy s kýmkoliv z klientů, studentů, účastníků výzkumu či zkoumaných osob jsou neetické.

5/B

Jestliže psychoterapeut souhlasí s poskytnutím svých služeb na žádost třetí strany, přebírá na sebe tímto odpovědnost objasnit všem zúčastněným stranám povahu vzájemných vztahů.

5/C

V případech, kdy organizace požaduje od psychoterapeutů porušení těchto nebo jakýchkoliv

jiných etických zásad, psychoterapeuti objasní vzniklý rozpor mezi požadavky a zásadami. Informují všechny zúčastněné strany o svých etických povinnostech vyplývajících z jejich povolání a zachovají se přiměřeným způsobem.

5/D

Psychoterapeuti předem plánují finanční stránku věci tak, aby ochránili nejlepší zájmy svých klientů, studentů, účastníků výcviku nebo výzkumu a aby byly finanční podmínky všem srozumitelné. Nedávají ani nepřijímají odměny za doporučení klienta do odborné psychoterapeutické péče. Část svých služeb poskytují zdarma nebo jen za nepatrnou finanční odměnu.

5/E

Psychoterapeuti ukončí klinický či poradenský vztah ihned, jakmile začne být zřejmé, že pro klienta není přínosný, nebo jakmile o to klient sám požádá. Klientovi nabídnou pomoc při hledání jiných zdrojů pomoci.

ZÁSADA 6.

PROFESNÍ VZTAHY

Psychoterapeuti jednají s ohledem na potřeby, odlišné kompetence a povinnosti svých kolegů psychoterapeutů, psychologů, lékařů a pracovníků jiných profesí. Respektují práva a povinnosti institucí nebo organizací, se kterými jsou tito kolegové provázáni.

6/A

Psychoterapeuti znají oblasti kompetence příbuzných profesí. Plně využívají všechny odborné, technické a administrativní zdroje, které nejlépe poslouží zájmu klienta. Absence formálních vztahů s pracovníky jiných profesí nezbavuje psychoterapeuty odpovědnosti zabezpečit klientům ty nejlepší možné služby, ani je nezbavuje povinnosti být předvídaví, pečliví a taktní při vyhledávání potřebné doplňkové nebo alternativní pomoci.

6/B

Psychoterapeuti znají a berou v úvahu tradice a postupy ostatních profesních skupin, se kterými spolupracují. Jestliže jsou klientovi poskytovány podobné služby od jiného odborníka, psychoterapeut pečlivě posoudí tento profesní vztah a postupuje pozorně a citlivě vůči léčebným záležitostem i celkovému zájmu klienta. Psychoterapeut tyto otázky s klientem projedná, aby se minimalizovalo riziko nedorozumění a konfliktu a pokud možno se snaží s ostatními zúčastněnými profesionály zachovat jasný vztah, na kterém se dohodnou.

6/C

Psychoterapeuti, kteří zaměstnávají nebo dohlížejí na jiné odborníky nebo odborníky ve výcviku, přijímají povinnost usnadnit další profesní vývoj těchto jedinců a podniknou kroky k zajištění jejich způsobilosti. Poskytují

odpovídající pracovní podmínky, pravidelné hodnocení, konstruktivní konzultace a možnost získávat zkušenosti.

6/D

Psychoterapeuti sexuálně ani jinak nezneužívají svůj profesní vztah s klienty, supervidovanými kolegy, studenty, zaměstnanci nebo účastníky výzkumu. Psychoterapeuti nepřehlížejí ani se nezapojují do sexuálního obtěžování. Sexuální obtěžování je definováno jako příjemcem nevyžádané chování, záměrné nebo opakované poznámky, gesta či fyzický kontakt sexuální povahy.

6/E

Jestliže je psychoterapeutovi známo porušení etických norem jiným psychoterapeutem, pak se snaží, je-li to vhodné, tento problém neformálně vyřešit tím, že na toto chování dotyčného psychoterapeuta upozorní. Jestliže je tento prohřešek pouze malý a/nebo se zdá být výsledkem nedostatku citlivosti, znalosti nebo zkušenosti, je takovéto neformální řešení obvykle přiměřené. Tyto neformální snahy musí být podniknuty citlivě, s ohledem na právo na důvěrnost všech zúčastněných. Pokud se nezdá, že by přestupek mohl být napraven pouze neformální cestou nebo je vážnější povahy, psychoterapeuti na to upozorní příslušnou instituci, asociaci nebo výbor zabývající se profesní etikou a chováním.

6/F

Publikační zásluha je přiznána těm, kteří do publikace přispěli, úměrně rozsahu jejich odborného příspěvku. Významné příspěvky odborné povahy, které pro společný projekt vytvořilo několik osob, se posuzují jako spoluautorství s osobou, která poskytla zásadní příspěvek uvedený jako první. Drobné příspěvky odborné povahy a rozsáhlejší administrativní nebo podobná neodborná pomoc mohou být uvedeny jako poznámky pod čarou nebo v úvodu díla. Odkazy ve formě citací v textu se týkají publikovaného i nepublikovaného materiálu, který přímo ovlivnil výzkum či studii. Psychoterapeuti, kteří sestavují a upravují cizí materiál

k publikaci, zveřejňují tento materiál pod jmény původních autorů a tam, kde je to vhodné, uvedou sebe coby editora. Všem přispěvatelům jsou připsány zásluhy a jsou jmenovitě uvedeni.

6/G

Při provádění výzkumu v institucích a organizacích si psychoterapeuti zajistí příslušné oprávnění k provedení tohoto výzkumu. Jsou si vědomi svých závazků vůči budoucím výzkumným pracovníkům a zajistí, že hostitelské instituce obdrží adekvátní informace o výzkumu a dostatečné uznání za své zásluhy.

ZÁSADA 7.

VEŘEJNÁ PROHLÁŠENÍ

Veřejná prohlášení, oznámení o poskytovaných službách, reklama a propagační aktivity psychoterapeutů slouží k tomu, aby si veřejnost mohla vytvořit informované názory a měla možnost volby. Psychoterapeuti přesně a objektivně uvádějí svoji profesní kvalifikaci, členství a funkce, a také takto uvádějí informace o institucích nebo organizacích, se kterými mohou být spojováni a kterých se tato prohlášení týkají. Ve veřejných prohlášeních, kde psychoterapeuti poskytují psychoterapeutické informace, odborné názory nebo informace o dostupnosti jednotlivých technik, produktů, publikací a služeb, zakládají svá tvrzení na obecně přijatelných zjištěních a technikách, plně přitom uznávají jejich meze a připouštějí pochybnosti o nich.

7/A

Při oznamování nebo propagaci odborných služeb mohou psychoterapeuti pro popis poskytovatele a poskytovaných služeb uvést následující informace: jméno, nejvyšší dosažený stupeň vzdělání nebo osvědčení o výcviku od akreditované instituce, datum, typ, diplom ECP, členství

v psychoterapeutických organizacích a profesně relevantních nebo příbuzných subjektech, adresu, telefonní číslo, úřední hodiny, stručný výčet typů nabízených psychologických služeb a přiměřené informace o poplatcích, znalosti cizích jazyků, vztahu k pojištění nebo platbám třetí strany

a další stručné a vhodné informace. Dodatečně relevantní nebo pro zákazníka důležité informace mohou být zahrnuty pouze, pokud to není v rozporu s ostatními body těchto etických zásad.

7/B

Při oznamování nebo propagaci psychologických služeb nebo publikací psychologů nepopisují své vztahy k žádné organizaci takovým způsobem, který by klamně vyvolával dojem, že je tato organizace sponzoruje nebo mu poskytla certifikaci. Jako konkrétní příklad lze uvést, že psychologové neuvádějí evropskou či národní registraci nebo členství v jiné instituci či asociaci způsobem, který by naznačoval, že toto členství automaticky znamená specializovanou odbornou způsobilost nebo kvalifikaci. Veřejným prohlášením se mimo jiné myslí komunikace prostřednictvím periodik, knih, seznamů, adresářů, internetu, televize, rádia nebo filmů. Veřejná prohlášení neobsahují (i) nepravdivá, podvodná, zavádějící, klamná nebo nepoctivá prohlášení, (ii) chybná vysvětlení skutečnosti nebo prohlášení vedoucí pravděpodobně ke zkreslení, protože v daném kontextu se jedná jen o částečné odhalení podstatných faktů, (iii) potvrzení kvality psychologických služeb nebo jejich výsledků od pacienta, (iv) prohlášení mající v úmyslu nebo pravděpodobně vytvářející falešná nebo neoprávněná očekávání příznivých výsledků, (v) prohlášení vytvářející dojem, že schopnosti terapeuta jsou neobvyklé, jedinečné nebo je nelze jinde nalézt, (vi) prohlášení záměrně mířená nebo pravděpodobně se obracející na klientovy obavy, úzkosti nebo emoce týkající se možných špatných následků plynoucích z nevyužití nabízených služeb, (vii) prohlášení týkající potřebnosti nabízených služeb ve srovnání s jinými, (viii) prohlášení přímo oslovující jednotlivé klienty.

7/C

Psychologové se nijak neodvděčují ani neposkytují nic hodnotného zástupcům tisku, rozhlasu, televize nebo jiného komunikačního média, v očekávání nebo na oplátku za profesní publicitu. Placená inzerce musí být jako taková označená, pakliže to není zřejmé z kontextu.

Pokud se jedná o sdělení veřejnosti prostřednictvím rozhlasu nebo televize, je inzerce nahrána předem a autorizována psychologem k vysílání. Kopie reklam a záznamů vysílání jsou psychologem uchovávány.

7/D

Oznámení či inzerce „skupin osobního růstu“, sezení speciálních zájmových skupin, kursů, seminářů, výcviků a organizací poskytují jasné sdělení o účelu a srozumitelný popis poskytovaných zážitků nebo výcviku. Vzdělání, výcvik a zkušenosti lektorů jsou přiměřeně specifikovány a je možno se o nich dozvědět před zahájením skupiny, výcvikového kursu či jiných poskytovaných služeb. Zřetelný údaj o poplatcích a jiných smluvních důsledcích je rovněž k dispozici před zahájením.

7/E

Psychologové podílející se na rozvoji nebo propagaci psychologických technik, produktů, knih a dalších věcí nabízených pro komerční účely vyvíjejí přiměřené úsilí k tomu, aby oznámení a inzerce byly uváděny profesionálním, vědecky přijatelným, etickým a přesně informujícím způsobem.

7/F

Psychologové se pro osobní zisk nepodílejí na komerčních oznámeních a inzerci, doporučující veřejnosti koupi nebo používání soukromých nebo jednotlivých produktů či služeb, pokud je jejich účast založena pouze na tom, že jsou psychologové.

7/G

Psychologové prezentují vědeckost a umění psychoterapie a nabízejí svoje služby, produkty a publikace poctivě a přesně, vyhýbají se dezinterpretacím způsobeným senzacechtivostí, přeháněním nebo povrchností. Psychologové se řídí svojí základní povinností pomáhat veřejnosti vytvářet si informované soudy, názory a rozhodnutí.

7/H

Jako učitelé musí psychologové zajistit, že údaje v katalogích a nabídkách kursů jsou

přesné a nezavádějící, hlavně co se týče obsahu kursu, pravidel hodnocení a povahy zážitků. Oznámení, letáky či inzerce nabízející workshopy, semináře nebo jiné vzdělávací programy přesně specifikují publikum, pro které jsou programy určeny, dále vstupní požadavky, vzdělávací cíle a povahu použitých materiálů. Tato oznámení také přesně uvádějí vzdělání, výcvik a zkušenosti psychoterapeutů, kteří program prezentují, a všechny informace o poplatcích.

7/I

Jsou-li při náboru účastníků výzkumu nabízeny na oplátku klinické nebo jiné profesionální služby, musí být v příslušném oznámení či v inzerci zároveň uveden druh těchto služeb a poplatky nebo jiné povinnosti, na které bude muset účastník výzkumu přistoupit.

7/J

Psychoterapeut přijímá povinnost uvádět na pravou míru prohlášení jiných, kteří prezentují jeho profesionální psychoterapeutickou kvalifi-

kaci nebo spojení s produkty či službami, pokud jsou prezentovány v rozporu s těmito zásadami.

7/K

Individuální diagnostické nebo terapeutické služby jsou poskytovány pouze v kontextu profesionálního psychoterapeutického vztahu. Dává-li psychoterapeut rady na veřejných přednáškách, v novinách nebo článcích v časopisech, v rozhlasových nebo televizních pořadech, v poštovních zásilkách nebo podobných médiích, využívá při tom nejnovější data a poznatky a svůj nejlepší profesionální úsudek.

7/L

Produkty, které jsou popisovány nebo prezentovány na veřejných přednáškách, v novinách nebo článcích v časopisech, rozhlasových nebo televizních pořadech, v poštovních zásilkách nebo podobných médiích, splňují stejné uznávané normy, jaké existují pro produkty použité v kontextu profesního vztahu.

ZÁSADA 8.

DIAGNOSTICKÉ TECHNIKY

Při vývoji, publikování a využívání psychoterapeutických nebo psychologických diagnostických technik psychoterapeuti usilují o prosazování nejlepších zájmů a prospěchu klienta. Výsledky chrání před zneužitím.

Respektují právo klienta znát výsledky, učiněné interpretace a základy, ze kterých vychází jejich závěry a doporučení.

Psychoterapeuti v mezích zákona vyvinou veškeré úsilí, aby testy a ostatní diagnostické techniky zůstaly v bezpečí. Snaží se zajistit, aby i ostatní využívali diagnostické techniky vhodným způsobem.

8/A

Při používání diagnostických technik psychoterapeuti respektují právo klienta na plné vysvětlení povahy a účelu těchto technik, a to způsobem, který je pro klienta srozumitelný, nebyla-li z tohoto pravidla učiněna předem dohodnutá výjimka. Poskytují-li vysvětlení jiní, psychoterapeut musí ustanovit postup, který zajistí správnost tohoto vysvětlení.

8/B

Psychoterapeuti odpovědní za vývoj a standardizaci psychologických testů a jiných hodnotících technik využívají zavedené vědecké postupy a přihlížejí k příslušným normám EAP, národním normám a normám dané instituce či organizace.

8/C

Při sdělování výsledků hodnocení psychoterapeuti uvedou všechny existující výhrady, které se týkají jejich platnosti a spolehlivosti vzhledem k okolnostem při testování nebo nepřiměřenosti norem pro testovaného člověka. Psychoterapeuti usilují o to, aby výsledky hodnocení a jejich interpretace nezneužily jiné osoby.

8/D

Psychoterapeuti si jsou vědomi toho, že výsledky hodnocení mohou časem zastarat a že nepodávají úplný obraz zkoumaného člověka. Snaží se všemi způsoby zabránit a předejít zneužití zastaralých nebo neúplných hodnocení.

8/E

Psychoterapeuti, kteří nabízejí testování a interpretaci testů, jsou schopni poskytnout příslušné důkazy o validitě programů a postupů použitých k interpretaci. Veřejná nabídka služby interpretace se považuje za konzultaci mezi odborníky. Psychoterapeuti udělají vše pro to, aby zamezili zneužití hodnotících zpráv.

8/F

Psychoterapeuti při svém působení jako učitelé, mentoři nebo supervizoři nepodněcují ani nepodporují používání psychoterapeutických nebo psychologických diagnostických technik lidmi bez příslušného výcviku nebo kvalifikace.

ZÁSADA 9.

VÝZKUM

Rozhodnutí provést výzkum spočívá na uváženém rozhodnutí každého psychoterapeuta o tom, jak nejvíce prospět humanitním vědám a blahu lidí.

Po rozhodnutí o provedení výzkumu psychoterapeut zvažuje různé možnosti, jak lze energii a zdroje výzkumu investovat. Na základě této úvahy psychoterapeut vede výzkum s ohledem na důstojnost a prospěch účastníků, a má na vědomí předpisy a profesní normy týkající se vedení výzkumu s lidskými účastníky.

9/A

Při plánování studie má psychoterapeut, který vede výzkum (výzkumník), odpovědnost za pečlivé zvážení etické přijatelnosti výzkumu. Do té míry, do jaké by zvážení vědeckých a lidských hodnot směřovalo ke kompromisu

u jakékoli zásady, bere na sebe výzkumník odpovídajícím způsobem závažnou povinnost vyhledat etickou radu a zajišťuje nezbytné záruky na ochranu práv lidských účastníků.

9/B

Zvážení, zda účastník plánované studie bude „osobou ohroženou“ nebo „osobou minimálně ohroženou“ podle uznávaných standardů, je prvořadou etickou otázkou výzkumníka.

9/C

Výzkumník je vždy odpovědný za zajištění etického zacházení ve výzkumu. Výzkumník je rovněž odpovědný za etické zacházení s účastníky výzkumu ze strany spolupracovníků, asistentů, studentů a zaměstnanců, kteří však všichni mají podobné závazky.

9/D

S výjimkou výzkumu s minimálním rizikem učiní výzkumník jasnou a čestnou dohodu s účastníky výzkumu, která předchází jejich účasti a která ujasňuje závazky a povinnosti každého z nich. Výzkumník je povinen dodržet všechny sliby a závazky vyplývající z této dohody. Výzkumník informuje účastníky o všech aspektech výzkumu, o nichž se lze domnívat, že by mohly mít vliv na ochotu k účasti a vysvětluje všechny ostatní aspekty výzkumu, na které se účastníci dotazují. Neodhalení všech aspektů před získáním informovaného souhlasu vyžaduje dodatečné záruky k ochraně prospěchu a důstojnosti účastníků výzkumu. Výzkumy s dětmi nebo s účastníky se znevýhodněním, jež by mohlo omezit pochopení a/nebo dorozumívání, vyžadují zvláštní postupy ochrany.

9/E

Metodické požadavky studie mohou vyžadovat utajování nebo klamání. Před provedením takové studie má výzkumník zvláštní odpovědnost (i) určit, zda použití takových metod je ospravedlnitelné předpokládanými vědeckými, výchovnými či jinak vyplývajícími hodnotami; (ii) určit, zda nejsou k dispozici jiné postupy, které nevyužívají utajování či klamání; (iii) zabezpečit, že účastníkům bude poskytnuto dostatečné vysvětlení co nejdříve. O těchto technikách se předpokládá, že nebudou používány.

9/F

Výzkumník respektuje svobodu jednotlivce kdykoliv odmítnout účast či vystoupit z výzkumu. Povinnost ochraňovat tuto svobodu vyžaduje pečlivé promyšlení a zvážení v okamžiku, kdy je výzkumník v pozici autority nebo má vliv na účastníka. Taková pozice autority mimo jiné zahrnuje situace, ve kterých je účast na výzkumu vyžadována jako součást pracovního poměru nebo ve kterých je účastníkem student, klient nebo zaměstnanec výzkumníka. Práva jedince jsou nadřazena potřebě výzkumníka dokončit výzkum.

9/G

Výzkumník chrání účastníka před fyzickou a duševní nepohodou, újmou či nebezpečím, které mohou vzniknout v důsledku výzkumných postupů. Pokud existuje ohrožení takovými následky, výzkumník o této skutečnosti účastníka informuje. Výzkumné postupy, které pravděpodobně způsobí vážnou či déletrvající újmu účastníkovi nejsou používány, s výjimkou případů, kdy by jejich nepoužitím byl účastník vystaven většímu ohrožení nebo pokud má výzkum potenciálně velký přínos a byl získán dobrovolný a plně informovaný souhlas od všech účastníků. Účastník by měl být o postupech informován proto, aby se mohl s výzkumníkem spojit v přiměřené době následující po výzkumu, ve které by mohl nastat stres, případná újma nebo otázky a obavy spojené s výzkumem. Souhlas získaný od účastníků neomezuje jejich zákonná práva ani nesnižuje výzkumníkovu zákonnou odpovědnost.

9/H

Po shromáždění dat poskytne výzkumník účastníkovi informace o podstatě studie a pokusí se vyvrátit mylné představy, které mohly vzniknout. V případech, kdy vědecké či humánní hodnoty ospravedlňují pozdržení či zatajení této informace na sebe výzkumník bere zvláštní odpovědnost za sledování výzkumu a za ujištění, že účastníkům nehrozí žádné škodlivé následky.

9/I

Pokud výzkumné postupy vedou k nežádoucím následkům pro jednotlivého účastníka, nese výzkumník odpovědnost za odhalení a odstranění nebo nápravu těchto následků, a to včetně dlouhodobých následků.

9/J

Informace o účastníkovi získané během výzkumu jsou důvěrné, pokud nebylo předem dohodnuto jinak. Pokud existuje možnost, že by přístup k těmto informacím získali jiní lidé, je tato možnost včetně způsobu ochrany důvěrnosti vysvětlena účastníkovi v rámci postupu pro získání informovaného souhlasu.

Evropská asociace pro psychoterapii (EAP)
Vídeň, červenec 2002
Revidovaná verze odhlasovaná v Bělehradě, říjen 2018
Revize ČAP, září 2023